

Motion till riksdagen 2025/26:2820

av **Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V)**

Idrott, friluftsliv och folkhälsa

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
1 Inledning.....	3
2 Planera samhället för rörelse, naturupplevelser och gemenskap.....	4
2.1 Plats för idrott	4
2.2 Idrotten i PBL	6
2.3 Lättare att hyra lokaler.....	6
2.4 Spontanidrott.....	7
2.5 Plats för friluftsliv.....	7
3 Alla barns rätt till idrott och friluftsliv	9
4 Stärkt ställning för parasporten	12
4.1 Särskild satsning på parasport	13
4.2 Utrustning	13
4.3 Färdtjänsten.....	14
5 Villkoren för elitidrottare	15

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska få i uppdrag att se över möjligheterna att inrätta ett anläggningsbidrag till kommuner och föreningar kopplat till Center för idrotts- och friluftsanläggningar och avsätta resurser för detta i enlighet med Vänsterpartiets förslag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begreppet idrott bör läggas till i uppräknningen i 2 kap. 7 § 4 plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att kravet att hyresgästen stadigvarande måste bedriva momspliktig verksamhet i lokalen, den s.k. fastighetsmomsen, tas bort i 3 kap. § mervärdesskattelagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta en statlig pott varifrån kommuner kan söka ekonomiskt stöd för investeringar i lekparkar och områden för spontanidrott och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdraga åt länsstyrelserna att ta fram regionala planeringsunderlag med områden värdefulla för friluftslivet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en höjning av det generella anslaget till idrotten i syfte att stärka idrotten brett och höja den riktade satsningen på idrott i socioekonomiskt svaga områden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att säkerställa att den statliga finansieringen av fysisk aktivitet inte gör skillnad på ledarledd motion och rörelse med och utan tävling och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ändring i socialavgiftslagen bör utredas med syftet att jämställa de olika ledaruppdragen inom föreningslivet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör få ett tydligt ansvar för det nationella målet Ett rikt friluftsliv i skolan och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör påbörja en stegvis upptrappning så att 10 procent av dagens anslag öronmärks för parasport, samtidigt som anslaget 12:1 Stöd till idrotten tillförs extra resurser enligt Vänsterpartiets förslag, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om hur personer med funktionsnedsättning ska kunna kompenseras för dyrare utrustning än genomsnittsidrottaren och att regelverket för förskrivning av hjälpmedel även bör inkludera rätten till hjälpmedel för fritidsaktiviteter och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att färdtjänsten inte får neka medtagande av idrottsutrustning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som är beviljad färdtjänst bör ha rätt till riksresor för tävlingar, läger och träningar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, i dialog med Riksidrottsförbundet, bör se över hur pensions- och socialförsäkringssystem, CSN-regler och arbetslöshetsförsäkringen kan anpassas efter de särskilda villkor elitidrottare lever under och tillkännager detta för regeringen.

1 Inledning

För Vänsterpartiet är det centralt att det finns goda möjligheter till idrottande, friluftsliv och rörelse i vardagen för människor i alla åldrar, oavsett bakgrund och ekonomiska förhållanden eller fysiska begränsningar. Det handlar om att skapa förutsättningar för god hälsa, glädje och gemenskap. För folkhälsan är det avgörande att människor får goda möjligheter till fysisk aktivitet såväl inom det organiserade föreningslivet som spontant och på egen hand. I ett välfärdssamhälle är folkhälsa tätt förknippat med åtgärder för att öka jämlikheten. Det aktiva, systematiska och långsiktiga folkhälsoarbetet syftar till att befolkningen ska kunna leva längre och friskare liv oavsett klass, kön eller härkomst. Arbetet för att bryta de skillnader i hälsa och livslängd som klasstillhörighet i dagens samhälle resulterar i är helt centralt för att nå dit. Likaså utgör arbetet för att eliminera skillnaderna i hälsa mellan män och kvinnor en viktig grundpelare i Vänsterpartiets syn på folkhälsa. I grunden handlar detta om

befolkningens rätt att få leva fria och rika liv, fast förvissade om att samhället har ställt sina resurser till förfogande för att främja en hälsosam tillvaro. Med den grundsynen blir vår politik för idrott och friluftsliv oerhört viktig. I den här motionen beskriver vi en bred palett av insatser som behövs för att skapa de bästa förutsättningarna för människor att leva ett aktivt liv. Andra folkhälsopolitiska förslag kan man hitta vår motion En starkare folkhälsa (2025/26:V201).

2 Planera samhället för rörelse, naturupplevelser och gemenskap

När människor uppger vilka aktiviteter de utövar för att motionera är promenad det vanligaste svaret, följt av gym och löpning. På topp-tio-listan finns även cykling, simning, skidåkning och yoga med. Det är alltså många motionsformer som kan utövas på egen hand och utomhus. Bara en tydlig föreningsidrott, fotboll, finns med bland de 10 vanligaste motionsformerna. För oss i Vänsterpartiet blir slutsatsen att det krävs en blandning av olika politiska insatser för att tillgodose intresse och behov hos befolkningen och för att skapa goda förutsättningar för en bra folkhälsa. Det behövs bra stadsplanering hos kommunerna så att det finns tillgång till cykelvägar, upplysta motionsspår, simhall, idrottshall, parker och stadsnära skog så att det blir enkelt att motionera i vardagen. Föreningslivet måste i ett tidigt skede få chansen att lämna synpunkter när nya bostadsområden planeras och det måste vara möjligt att placera idrottsplatser även i tät bebyggelse då närheten ofta är avgörande för socioekonomiskt svagare grupper att delta i föreningslivet. Naturresevat och vandringsleder kan dock ligga en bra bit ifrån tätorter och då är det viktigt att det finns kollektiva transporter dit för att alla ska kunna ta del av naturupplevelser och friluftsliv.

När platser förtätas är det också viktigt att bevara grönområden, som tätortsnära skogar, för rekreation. Förtätning behöver dock inte alltid vara ett hot mot grönområden utan kan också innebära att orörd skog, åkrar och annan natur kan skyddas från exploatering.

2.1 Plats för idrott

På statlig nivå finns inget ansvar för anläggningar för idrottande. Kommuner, föreningar och privata aktörer kan äga och sköta anläggningarna och hos Sveriges kommuner och regioner (SKR) finns ambitionen att samla siffror för de delar som kommunerna bidrar

till i någon form. Men det som står klart är att de senaste 25 åren har befolkningen ökat med en miljon men antalet lokaler för idrottande har inte ökat i samma takt.

Riksidrottsförbundets (RF) kommunenkät (2024) visar att bara en av tre kommuner har ett idrottspolitiskt program samt en lokalförsörjningsplan, och endast en av fyra anger att idrott beskrivs med mer än enstaka ord i översiktsplanen. Det är mycket oroande att det är så få kommuner som har idrottshallar och idrottsytor med i planeringen i våra samhällen och städer då det handlar om mötesplatser som främjar motion och hälsa. I RF:s undersökning svarade två av tre kommuner att bristen på idrottsanläggningar begränsar möjligheterna för barn och ungdomar att idrotta. Detta är mycket olyckligt när vi ser att stillasittandet ökar bland barn. Enligt Boverket spenderar barn och unga i snitt 70 procent av den vakna tiden inaktiva. Den inaktiva tiden ökar med åldern, från 67 procent för 11-åringar till upp emot 75 procent för 15-åringar. De som känner hög skolstress har mer inaktiv tid än de som känner mindre stress.

Platser för rörelse, såväl inomhus som utomhus, är en av idrottens avgörande framtidsfrågor och en grundförutsättning för idrottsrörelsen. Utan ett brett utbud av olika typer av aktivitetsytor försvåras såväl idrott som andra fysiska aktiviteter. Det kan gå decennier mellan tillfällena då en kommun bygger en ny idrottsanläggning. Många kommuner och idrottsföreningar både behöver och vill då tänka nytt, men risken är stor att kompetensen saknas och att man kopierar tidigare byggen i stället för att ta hänsyn till formerna för dagens eller morgondagens idrottande.

I våra nordiska grannländer har man på olika sätt samlat kunskap om idrotten och kompetensen i byggandet. I Danmark har man skapat en fond, Lokale og anlægsfonden (LOA), där expertis går in med kunskap när föreningar och kommuner vill bygga om eller bygga nytt och gör sedan utvärderingar för att kunna sprida resultaten i hela landet. LOA jobbar nära arkitektutbildning och forskning. Vi har länge efterfrågat en liknande funktion i Sverige för att få en samlad kompetens och kunskapsutveckling som kan bidra till nytänkande vid skapandet av nya anläggningar för fritidsaktiviteter och med särskilt fokus på idrott, friluftsliv och fysiska aktiviteter. Frågan har utretts och diskuterats under många år och nu finns delar på plats. Hos Center för idrottsforskning har det bildats ett Center för idrotts- och friluftsanläggningar som ska samla och ta fram ny kunskap. Nästa steg behöver vara stöd och direkt praktisk rådgivning till de som ligger i startgroparna för att planera nya lokaler eller annan typ av anläggning. Vänsterpartiet föreslår att detta center, likt det danska, också ska få en budget för att bidra med nationellt ekonomiskt stöd till de lokala byggprojekten. I sin rapport till

regeringen 2023 föreslog man från centret en stegvis upptrappning i en sådan pott eller fond. I dag finns det ekonomiskt stöd för föreningar att söka hos bl.a.

Riksidrottsförbundet och Allmänna arvsfonden när man ska bygga nytt eller bygga om befintliga ytor. Kommuner är dock ofta den part som ansvarar för anläggningar men de har inte rätt att söka de befintliga stöden. Vi instämmer in centrets bedömning att det är önskvärt att den funktion som ska ge vägledning och processtöd även har medel att bidra med för själva byggprojektet. Centret tror själva att det skulle öka incitamenten att våga prova något mer nyskapande som ger ett mervärde.

Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att se över möjligheterna att inrätta ett anläggningsbidrag till kommuner och föreningar kopplat till Center för idrotts- och friluftsanläggningar och avsätta resurser för detta i enlighet med Vänsterpartiets förslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2.2 Idrotten i PBL

Att upprusta idrottsanläggningar och skapa fler platser för såväl organiserad som spontan idrott är i grunden en kommunal angelägenhet som borde vara högt prioriterad. Här finns dock mycket att göra och ett sätt att påverka från nationellt håll är att införa tydliga skrivningar om att idrott ska prioriteras vid kommunernas planläggning i plan- och bygglagen (PBL). Enligt 2 kap. 7 § 4 PBL ska vid planläggning hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse. I Boverkets vägledningar till kommunerna fokuseras ofta på lek och utevistelse kopplat till förskolor och skolor. Begreppet motion kopplas ofta ihop med gång- och cykelvägar, inte med idrott.

Begreppet idrott bör läggas till i uppräkningsdelen i 2 kap. 7 § 4 plan- och bygglagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2.3 Lättare att hyra lokaler

I dag finns svårigheter för ideella organisationer att få hyra lokaler eftersom regelverket förhindrar vissa fastighetsägare att hyra ut till en icke-momspliktig hyresgäst. Sedan 2016 har det blivit extra svårt för idrottsföreningar att hyra lokaler eftersom Skatteverket då gjorde en ny tolkning av regelverket. Riksidrottsförbundet ser en risk att bristen på lokaler kan tvinga fram en bolagisering av idrottsverksamhet för att få ett

hyreskontrakt. Vänsterpartiet ser det som en mycket olycklig utveckling och vill bevara den starka svenska traditionen med medlemsdrivna, demokratiska idrottsföreningar.

Regeringen bör återkomma med förslag om att kravet att hyresgästen stadigvarande måste bedriva momspliktig verksamhet i lokalen, den så kallade fastighetsmomsen, tas bort i mervärdesskattelagen 3 kap. 3 §. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2.4 Spontanidrott

En viktig utgångspunkt för idrott och motion är att den inte enbart avgränsas till den verksamhet som bedrivs av den organiserade idrottsrörelsen. För att få fler att motionera behövs en tydlig plan från kommunen och ett lika tydligt stöd från nationell nivå.

Spontanidrotten, dvs. det som inte utgör en del i den organiserade idrottsrörelsen, är betydelsefull i detta avseende och det är därför viktigt att det finns lättillgängliga platser att idrotta på även för dessa ändamål. Sådana platser är naturligtvis viktiga för alla, men kanske särskilt för de barn och ungdomar som inte är med i någon idrottsförening.

Spontanidrottsplatser skapar förutsättningar för fler att röra på sig och ha roligt. Frågan om omfattningen av och hur prioriteringen av spontanidrottsplatser ska se ut är i första hand en kommunal angelägenhet, men Vänsterpartiet föreslår att regeringen inrättar en statlig pott, varifrån kommuner kan söka ekonomiskt stöd för investeringar i lekparkar och områden för spontanidrott.

Regeringen bör inrätta en statlig pott varifrån kommuner kan söka ekonomiskt stöd för investeringar i lekparkar och områden för spontanidrott. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2.5 Plats för friluftsliv

Friluftslivets möjligheter att bidra till människors välmående är väldokumenterat. Det behöver inte handla om avancerade utflykter med packning och övernattning utan enklare hundpromenader eller svampplockning räcker långt. Folkhälsomyndigheten skriver att "vistelse i naturen kan förbättra vår kognitiva utveckling och förmåga, öka koncentrationen, förmågan till återhämtning och att hantera stress. Vår sinnesstämning påverkas ofta positivt, motståndskraften ökar och risken för till exempel depression kan minska. Miljön i sig kan underlätta för sociala kontakter.". Här finns alltså stora vinster att göra för folkhälsan och expertkunskapen finns om hur.

Vi är stark kritik mot de neddragningar som regeringen och Sverigedemokraterna gjort inom naturvården som försvårat underhåll av leder, naturreservat och anläggningar i skog och mark. 85 procent av alla Länsstyrelser vittnar om att konsekvenserna redan är stora och Riksrevisionen larmade för ett år sedan om att det byggs upp en stor underhållsskuld då över 1800 naturreservat saknar aktuella skötselplaner enligt deras granskning Naturvårdsverket. Resultatet av underfinansieringen är att statliga leder och andra vandringsleder inte underhålls så att den breda allmänheten får tillgänglighet till vår skyddade natur.

Vi är också väldigt oroad över det uppluckrade strandskyddet och att man helt går på skogsindustrin linje när det gäller avverkning av skog. Man har inte tagit hänsyn till de sociala värden som skogen och vattnet har, inte minst för friluftslivet. En stark allemansrätt är en förutsättning såväl för det organiserade friluftslivet som för enskildas möjlighet att röra sig fritt i naturen men med den förda politiken urholkas rätten i praktiken även om regeringen säger sig värna den i teorin.

Den utvärdering av målen för friluftslivspolitikerna som Naturvårdsverket gjorde 2023 visade att målen "Tillgänglig natur för alla" och "Attraktiv tätortsnära natur" hade haft en negativ utveckling. Regeringen har sedan dess gett Länsstyrelserna i uppdrag att stärka samarbetet med kommuner och andra aktörer för att stärka arbetet med tätortsnära natur och för att öka genomslaget för de friluftspolitiska målen. Det är positivt men vi menar att om man inte är beredd att skjuta till statliga medel för arbetet kommer hela kostanden landa på kommunerna som redan idag brottas med stora kostnader för lagstadgade verksamheter som skola och äldreomsorg och som dessutom saknar full rådighet över frågorna.

I samma utvärdering föreslår Naturvårdsverket att länsstyrelserna får ett regeringsuppdrag och finansiella resurser för att ta fram regionala planeringsunderlag med områden värdefulla för friluftslivet. Vi ser att det skulle stärka friluftslivets position och det systematiska arbetet med målen om ett sånt uppdrag kunde ges.

Vänsterpartiet vill utöka skyddet av och åtgärderna för värdefull natur. Vi har även föreslagit ny satsning på gröna tätorter för att gynna biologisk mångfald och klimatanpassning. Det är prioriteringar som kommer stärka möjligheterna till friluftsliv. Utförligare beskrivning av våra budgetsatsningar på det här området finns att läsa i vår motion på utgiftsområde 20 (mot. 2025/26:V583).

Riksdagen bör uppdra åt länsstyrelserna att fram regionala planeringsunderlag med områden värdefulla för friluftslivet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3 Alla barns rätt till idrott och friluftsliv

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse med sina ca tre miljoner medlemmar och över en halv miljon ideella ledare. Varje dag året runt tränar nästan 145 000 barn och ungdomar i en idrottsförening någonstans i Sverige. Idrotten är en viktig del av samhället som ger människor en känsla av sammanhang och kamratskap. Vänsterpartiet har länge lyft problemen med ojämlikhet när det gäller barn och ungdomars tillgänglighet till idrottsutövande. Det framgår av Centrum för idrottsforskningens årliga uppföljning av statens idrottsstöd, att barn med högskoleutbildade föräldrar idrottar i större utsträckning än barn till föräldrar med endast gymnasieutbildning. Barn till ensamstående idrottare i mindre utsträckning än barn till sammanboende föräldrar. Tjejer med utländsk bakgrund idrottar minst av alla. Alltför många lämnar även idrotten alltför tidigt. Vid 11 års ålder deltar flest barn i idrottsföreningar, därefter sjunker medlemskurvan kraftigt. Kostnaderna är ett av skälen till att barn och ungdomar lämnar idrotten eller aldrig börjar. Riksidrottsförbundet rapporterar om att det i genomsnitt blivit 68 procent dyrare med barn och ungas idrottande sen 2009. Regeringen har tillsatt en utredning för att borra ytterligare i det här men redan nu går det att läsa i rapporterna från riksidrottsförbundet att idrottsföreningarna själva kan påverka den här utvecklingen. Man behöver jobba med attityderna till kostnaderna. Idag fyller många klubbar sina lag oavsett prislappen och då finns kanske ingen anledning att ompröva upplägg för resor, läger, klädinköp osv. Det behövs en medvetenhet om att många idag stängs ute och att det går emot grunderna för idrottsrörelsen. Det kan inte vara ambitionsnivån hos de mest resursstarka föräldrarna som avgör idrottens riktning.

Barns och ungdomars deltagande i idrott har blivit en tydlig klassfråga och i förlängningen handlar det om rätten till fysisk och psykisk hälsa. Den psykiska ohälsan liksom andelen överviktiga barn och ungdomar har ökat avsevärt de senaste decennierna. Det finns en tydlig koppling mellan låg socioekonomisk status och ohälsa.

För Vänsterpartiet framstår det som mycket angeläget att utjämna de växande klyftorna bland barn och ungdomar när det gäller meningsfull fritid och hälsa.

Regeringens svar på den här utmaningen är införandet av Fritidskortet. Tanken är att ge alla barn i åldern 8–16 en summa att använda för en fritidsaktivitet. En mycket god tanke menar vi, men det har framkommit mycket kritik och en hel del problem med både utformningen och genomförandet som vägde tungt för oss. Vi menar att de stora summor som lagts på Fritidskortet kunde komma till bättre nytta genom andra typer av satsningar. Det är också tydligt att försämringar som Tidöpartierna genomför för hushållen i slutändan innebär en negativ ekonomisk situation som fritidskortet inte på långa vägar kompenserar för. En annan källa till oro är det som beskrevs ovan om brist på lokaler. Vi vet också att såväl kommunala kulturskolan som stora delar av idrotten och friluftslivsorganisationer har svårigheter att få tag på lärare/ledare som kan ta emot en större tillströmning av barn. Det räcker alltså inte hjälpa till med avgifterna om man inte planerar för hela kedjan, och just nu ser vi att man löper stor risk att bara subventionera de barn som redan i dag har en plats på en fritidsaktivitet. Många av de som inte deltar i organiserad idrott i dag bor i idrottssvaga områden där det behövs resurser för att stärka upp föreningsstrukturen.

Regeringen bör genomföra en höjning av det generella anslaget till idrotten i syfte att stärka idrotten brett och höja den riktade satsningen på idrott i socioekonomiskt svaga områden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet avsätter medel för en höjning av anslag 12:1 Stöd till idrotten, läs mer i vår motion på utgiftsområde 17 (mot. 2025/26:V673).

Barns fysiska och psykiska hälsa och utveckling påverkas positivt genom vistelse i gröna miljöer, visar en rapport från Folkhälsomyndigheten. Friluftslivet innehåller inte heller de tävlingsmoment som många barn kan uppleva som stressande med krav på prestation. När det gäller friluftslivsorganisationer är utmaningarna delvis andra än för idrotten. En del av de skillnaderna uppstår i att verksamheterna har olika regelverk och finansieringsmodeller. Vi ser en poäng med att ha mer likvärdiga villkor för att inte politiska beslut ska favorisera den ena rörelseinriktade aktiviteten framför den andra. Det är också många föreningar som bedriver likartad verksamhet, tex skidåkning eller segling men de som har en tävlingsinriktning och är medlemmar i Riksidrottsförbundet får bättre förutsättningar. Staten skjuter idag till ungefär tio gånger mer resurser per medlem inom Riksidrottsförbundets specialidrottsförbund i jämförelse med medlemmarna inom Svenskt Friluftsliv. Det innebär t ex att man inte kan ha samma administrativa stöd till lokalföreningar.

För att uppmuntra barns rörelse, oavsett om tävling ingår eller inte bör mer likvärdiga villkor råda för föreningar med barn och ungdomsverksamhet inom Riksidrottsförbundet och Svenskt friluftsliv.

Vi vill därför att regeringen tillsätt en utredning med uppdrag att säkerställa att den statliga finansieringen av fysisk aktivitet inte gör skillnad på ledarledd motion och rörelse med och utan tävling. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Även inom friluftslivet råder brist på ledare men det är inte alltid brist på engagemang som sätter stopp. Friluftsfrämjandet har så många som är intresserade av att bli ledare att man inte har kapacitet att ta emot alla. Här finns det alltså stora möjligheter att ta emot fler barn och ungdomar då man inte heller har samma problem med platsbrist som idrotten. I den förra utvärderingen av friluftspolitiken från 2019 konstaterade Naturvårdsverket att en ändring i socialavgiftslagen skulle hjälpa friluftslivets föreningar att organisera fler. Det råder i dag oklarhet kring huruvida föreningar anslutna till Svenskt Friluftsliv ska omfattas av det undantag som Riksidrottsförbundet har kring sociala avgifter. Idrottsföreningar kan arvoda sina ledare med upp till ett halvt prisbasbelopp innan man behöver betala sociala avgifter, medan Skatteverket gjort olika bedömningar i olika delar av landet för friluftslivets organisationer.

En ändring i socialavgiftslagen bör utredas med syftet att jämställa de olika ledaruppdragen inom föreningslivet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En annan utmaning är att färre barn har kännedom om vad friluftslivsaktiviteter kan vara jämfört med idrotten. Sedan regleringen togs bort på 90-talet och skolan inte längre har obligatoriska friluftsdagar får allt färre barn denna kunskap. Skolan är en viktig arena både för att dagens unga ska kunna ta steget till det organiserade friluftslivet och för att de ska bli bekväma med att vistas ute i naturen på egen hand. Många av friluftslivsföreningarna erbjuder fortbildning för pedagoger inom skola och fritids och sedan 2012 är ett av de tio nationella målen för friluftslivspolitiken Ett rikt friluftsliv i skolan. Trots detta visar flera av utvärderingarna att utveckling gått bakåt sedan målen antogs. Den senaste utvärdering från 2023 kan inte fastställa statusen. Vi anser att det är olyckligt och att det är en grundläggande kunskap som barn behöver få med sig under sin skoltid.

Vänsterpartiet menar att Skolverket, som är den myndighet som skulle kunna initiera förslag till förbättringar, fortbildning och förtydligade uppdrag till skolverksamma, behöver pekas ut som en av de ansvariga myndigheterna för att det nationella målet ska uppnås. I dag är Naturvårdsverket ensamt ansvarig myndighet.

Skolverket bör få ett tydligt ansvar för det nationella målet "Ett rikt friluftsliv i skolan". Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Stärkt ställning för parasporten

Det finns stora brister i dagens politik för personer med funktionsnedsättning. Sverige lever inte upp till sina internationella åtaganden och bristerna hindrar människor att arbeta, studera och ha en aktiv fritid. Vi utvecklar vår övergripande politik på funktionshinderområdet i motion En funktionsrättspolitik för trygghet och delaktighet (2025/26:V211).

Det är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige att personer med en funktionsnedsättning fortfarande har svårt att ta del av föreningslivet på samma sätt som andra. Exempelvis så motionerar var femte ung person med funktionsnedsättning mellan 16 och 29 år aldrig, enligt siffror från Statistiska centralbyrån (SCB). Det är dubbelt så höga siffror som för övriga i samma ålder. Ohälsa är nästan tio gånger vanligare bland personer med funktionsnedsättning jämfört med befolkningen i övrigt, enligt Folkhälsomyndigheten. Vänsterpartiet ser därför ett stort behov av att stärka möjligheterna till idrottande för personer med funktionsnedsättning.

I dag finns en hel del hinder för att personer med olika funktionsnedsättningar ska få samma möjligheter till motion och idrottande som andra. Det kan handla om rent fysiska hinder i form av idrottsanläggningar som inte är anpassade eller så bor man på en mindre ort där det saknas organiserad föreningsidrott inom parasportgrenar. Den försämrade rätten till assistans sätter också käppar i hjulet för dem som behöver stöd för att kunna utöva sin sport, och för den som bor på ett särskilt boende kan det vara låg bemanning som skapar problem. Dessutom är flera av sporterna väldigt kostnadskrävande. Det behövs med andra ord insatser på flera olika områden och inblandning av såväl staten som kommunerna och föreningslivet.

4.1 Särskild satsning på parasport

Allt talar för att parasportens ekonomi behöver stärkas. I dag finns inga särskilda medel avsatta från statens sida för parasport, men runt 3 procent beräknas gå dit. Parasporter finns inom ett stort antal specialidrottsförbund och det kan inledningsvis krävas extra resurser när man startar upp nya grupper och särskilda anpassningar för att kunna inkludera flera. Exempelvis mindre grupper med flera ledare. Under ett år under förra mandatperioden fanns parasporten utpekad som särskilt prioriterat område från regeringen och det var mycket uppskattat.

För att inte en öronmärkning av resurser till parasporten ska påverka andra idrotter negativt behöver hela det statliga bidraget räknas upp. I vår motion för utgiftsområde 17 avsätter vi medel för reformen (2025/26:V673)

Regeringen bör påbörja en stegvis upptrappning så att 10 procent av dagens anslag öronmärks för parasport, samtidigt som anslag 12:1 Stöd till idrotten tillförs extra resurser enligt Vänsterpartiets förslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Utrustning

Det finns angivet i förordning 1999:1177 att statsbidraget till Riksidrottsförbundet ska stödja verksamhet som gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion. Det finns inget uttalat syfte att statsbidraget ska stödja personer med funktionsnedsättning att utöva idrott. Förordningen säger däremot att i enlighet med syftena får statsbidrag lämnas ”för att utveckla intresse för idrott hos barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning och främja möjligheterna till allsidig träning efter vars och ens fysiska och psykiska förutsättningar”.

Att idrottsutrustning kostar pengar är inget nytt och det gäller förstås för hela idrottslivet. Parasportens utrustning är dock mycket dyrare och det gör privatekonomin mer avgörande. Samtidigt vet vi att personer med funktionsnedsättning har en svag ställning på arbetsmarknaden och låga ersättningar samt att familjer med barn som har en funktionsnedsättning generellt sett har svagare ekonomi. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att samhället erbjuder den hjälp som behövs för att alla ska ha rätt till idrott och motion. Vi vill därför se att en utredning genomförs i syfte att stänga det ekonomiska gap som uppkommer mellan idrottare med funktionsnedsättning och dem utan.

Regeringen bör tillsätta en utredning om hur personer med funktionsnedsättning ska kunna kompenseras för dyrare utrustning än genomsnittsidrottaren och att regelverket för förskrivning av hjälpmedel även inkluderar rätten till hjälpmedel för fritidsaktiviteter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Färdtjänsten

Det finns i dag många brister inom färdtjänsten som gör att kvaliteten varierar från plats till plats och från gång till gång. Som exempel kan nämnas att idrottsutrustning inte alltid tillåts i färdtjänst och riksfärdtjänst eftersom möjligheten att medta hjälpmedel på resan inte regleras i lagen. Det blir upp till den lokala nämnden eller styrelsen att sätta upp regelverket. Rätten att ta med hjälpmedel gäller i dag bara för det som behövs på själva resan, inte det som bara ska användas vid ankomsten. Ett annat osäkerhetsmoment som många utövare vittnar om är att färdtjänsten ofta är sent på plats, vilket ökar tröskeln till att börja med idrott och motion än mer.

Vänsterpartiet menar att det är viktigt att det ska gå att lita på att färdtjänsten fungerar i hela landet och att det inte ska gå att neka medtagande av idrottsutrustning. Den här frågan har tagits upp i betänkandet Särskilda persontransporter – moderniserad lagstiftning för ökad samordning (SOU 2018:58) men har ännu inte lett till någon proposition från regeringens sida och vi väljer därför att lyfta den nu.

Regeringen ska säkerställa att färdtjänsten inte får neka medtagande av idrottsutrustning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Att delta i träningsläger, tävlingar och andra större arrangemang är viktigt för att kunna utvecklas i sin idrott. Med en osäker tillgång till färdtjänst händer det att man blir nekad längre resor för detta då det inte alltid anses som nödvändigt. Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) gällande från 1994 var ett stort framsteg för att personer med funktionsnedsättningar skulle ges stärkta rättigheter och öka jämlikheten i förhållandet till andra. Tanken var att ge människor möjligheten till att forma sitt eget liv med hjälp av stöd och service. Att kunna delta i idrottslivet är grundläggande för att kunna uppnå den likvärdigheten. Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att alla idrottsutövare ska kunna delta i sin idrott fullt ut och att detta inte får falla på enskilda handläggares bedömning.

Den som är beviljad färdtjänst bör ha rätt till riksresor för tävlingar, läger och träningar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Villkoren för elitidrottare

Idrott kan skapa sammanhållning på olika sätt; i en förening där man deltar som idrottare, styrelsemedlem eller som supporter. Men också för den som är åskådare på distans, oavsett om det är framför tv:n hemma eller vid storbildsskärmen i parken tillsammans med andra. Man är del av något större och landslagets eller den enskilda idrottarens framgångar blir också våra framgångar. Tack vare det stora intresset för idrotten i Sverige och den breda folkrörelse som skapats och vidmakthållits kan vi, trots en liten befolkning, stå oss mycket bra i den internationella konkurrensen. Vi har både välorganiserad breddidrott och framgångsrika elitidrottare. Det ger en positiv spiral. Uppmärksamhet kring idrottsstjärnorna ger ökat intresse hos barn att själva prova på en idrott. Därför ser vi från Vänsterpartiet att det finns vinster för folkhälsan med att satsa på goda villkor för elitidrottarna.

Det har rapporterats i media kring ohälsa för tidigare elitidrottare. Både fysiska skador som skapar långvariga problem och psykisk ohälsa blir kvar i spåren av en avslutad karriär. Många intervjuade beklagar att man inte har fått stöd från sitt specialidrottsförbund när man har mått dåligt. Det är viktigt att dessa berättelser tas på allvar och att det finns en beredskap för att stötta elitidrottare som av olika anledningar avslutar sin karriär. För många har elitsatsningen i sig inneburit en press som man är glad att slippa vid avslutad karriär, men för en hel del är också oron för vad som ska komma efter karriären en stressfaktor. Det måste vara möjligt att förbereda sig för dubbla karriärer redan som ung idrottare. Det ska gå att kombinera elitidrottande med högskolestudier för att ha något att falla tillbaka på. Riksidrottsförbundets (RF) satsningar tillsammans med en rad högskolor och universitet på Riksidrottsuniversitet och Elitidrottsvänliga lärosäten är viktiga steg på vägen men rör främst utbildningar inom det idrottsvetenskapliga området. De stipendier som Svenska spel och RF delar ut varje år till 50 idrottare är också en viktig del i att skapa goda förutsättningar.

Våra trygghetssystem behöver även de fungera för den som satsar på idrott på elitnivå.

Regeringen bör, i dialog med riksidrottsförbundet, se över hur pensions- och socialförsäkringssystem, CSN-regler och arbetslöshetsförsäkringen kan anpassas efter de särskilda villkor elitidrottare lever under. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vasiliki Tsouplaki (V)

Nadja Awad (V)

Isabell Mixter (V)

Ciczie Weidby (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)